

לפרשת אמור – תשע"ב

בין ספירה לספירה

שלום סנדיק

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה, שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום".

אומר הרמב"ן: "וטעם 'וספרתם לכם' – כמו 'ולקחתם לכם', שתהא ספירה ולקחה לכל אחד ואחד שימנה בפיו ויזכיר חשבוננו כאשר קיבלו רבותינו. ואין כן 'וספר לו' שכתוב בזב או 'וספרה לה' שכתוב בנידה שהרי מה רצו עומדים בטומאתם אלא שלא ישכחוהו וכן 'וספרת לך' דיובל שתזהר במספר שלא תשכח".

נשאלת השאלה: הרי נושא הספירה נזכר בעומר, בזב, בנידה וביובל. אם כן, מדוע יש שוני ביניהם המתבטא בכך שספירת העומר חייבים לספור בעמידה ובברכה ולא ניתן לעשות זאת על ידי שליח ולעומת זאת, נידה נספרת לא בדיבור ולא בברכה, ויובל נספר על ידי בית הדין. מה מקור החילוק שעורכים חז"ל?

השאלה מופיעה בשו"ת הרדב"ז חלק ד' סימן כ"ז. הרדב"ז עונה שמצוות ספירת העומר הכרחית לעומת זב ונידה שיכולים לבחור להישאר בטומאתם במידה והנידה אינה רוצה להיזקק לבעלה והזב אינו מעוניין להיכנס למקדש, ולכן היעדר ההכרח פוטר מברכה ומספירה ממשית וכל שנדרש הוא לא לשכוח.

התוספות במסכת כתובות דף ע"ב עמוד א' כותבים שספירת העומר והיובל הם חובה אך אצל זבה ונידה יש חשש שמא יראו שוב דם או זיבה.

בשו"ת נודע ביהודה, מהדורה תנינא, יורה דעה סימן קכ"ג מובאים דברי השל"ה הקדוש הקובעים כי גם הנידה סופרת בכל יום היות וכתוב בה 'וספרה לה' ולכן דינה זהה לספירת העומר. הנודע ביהודה חולק על דבריו וטוען שהרמב"ם, הרמב"ן ובעל הלכות גדולות לא מנו את ספירת הזב והנידה במניין המצוות.

המשך חכמה בפרשת אמור, פרק כ"ז פסוק ט"ז, אומר שבזבה ובנידה הספירה נועדה לוודא שבאותו יום היא נקייה מזיבה או מדם ולכן הספירה שונה בכל יום לעומת היום הקודם. בספירת העומר, לעומת זאת, אין הבדל בין יום ליום אלא באמירת הספירה בפה ובכך מתורצת קושיית התוספות המובאת לעיל.

באשר ליובל, הרמב"ם פוסק בהלכות שמיטה ויובל פרק י' כי המצווה מסורה לבית הדין ולכן הם מברכים על ספירת השנים בראשי השנים (עיין ראב"ד על הספרא). אמנם הראב"ד לא פוסק זאת בצורה חד-משמעית אלא נוקט לשון "ונראה לי" אך התוספות המדובר במסכת כתובות אומרים במפורש שבית הדין מברכים.

ר' משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג' סימן נ"ה מבדיל בין 'וספרתם' בלשון רבים המצביע על חובה לספור בפה ולברך ולא יוצאים על ידי שליח. לעומת זאת, אם כתוב 'וספרת' בלשון יחיד, הספירה נועדה שלא לשכוח ולכן אין חובת ברכה וחובת ספירה בפה.